

Školní pedagogika (XS050) – podzim 2011

Vyučující: Jiří Zounek, Martin Sedláček

Témata seminárních projektů

1. Učitel a stres

V čem je učitelská profese specifická? Jaké jsou zdroje a příčiny pracovní zátěže učitelů? S jakými obtížemi se musejí učitelé vyrovnávat?

Literatura:

- Hennig, C., Keller, G.: *Antistresový program pro učitele: projevy, příčiny a způsoby překonání stresu z povolání*. Praha: Portál, 1996. 99 s. ISBN 80-7178-093-6.
- Vašutová, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004, 190 s. ISBN 80-7315-082-4.
- Míček, L., Zeman, V. *Učitel a stres*. Opava: Vademecum, 1997. 195 s. ISBN 80-86041-25-5.

2. Socializace do profese učitele

Jak probíhá první rok učitele ve škole? Co jej čeká? Jak žáci popisují své učitele? Musí se učitel učit být učitelem?

Literatura:

- Kasíková, Hana. Naučit se být učitelem. *Pedagogika*, 1995, roč. XLV, s. 147-153. ISSN 0031-3815.
- Rendl, Miroslav. Učitel v žákovském diskurzu. *Pedagogika*, 1994b, roč. XLIV, č. 4, s. 347-354.
- Švaříček, Roman. Zkoumání konstrukce identity učitele. In Švaříček, Roman, Šedřová, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Pravidla hry*. Praha: Portál, 2007, s. 335-355. ISBN 978-80-7367-313-0.

3. Problémový žák

Co je to problémové chování a čím je způsobeno? Má žákovské zlobení nějakou logiku? Jak s ním může učitel efektivně zacházet?

Literatura:

- Auger, M.T., Boucharlat, Ch. *Učitel a problémový žák*. Praha: Portál, 2005.
- Bendl, S. *Ukážněná třída*. Praha: Triton, 2005.
- Keogh, B. *Temperament ve třídě*. Praha: Grada, 2007. (kapitola7)
- Kyriacou, Ch. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál, 2005.
- Ondráček, P. *Františku, Přestaň konečně zlobit, nebo ...* Praha: ISV, 2003.

4. Vyučování a rozvoj dětského myšlení

Požaduje škola od dětí memorování nebo tvořivé výkony? Učí učitelé myslet? Jakým způsobem mohou žákovské myšlení rozvíjet?

Literatura:

- Fischer, R.: *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál, 2004.
- Kolář, Z., Šikulová, R. *Vyučování jako dialog*. Praha: Grada, 2007.
- Lokšová, I., Lokša, J.: *Tvořivé vyučování*. Praha: Grada, 2003.
- Pety, G.: *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 2004.

5. Učitel a výuka přírodovědných předmětů v současné škole pohledem výzkumu

Jsou učitelé přírodovědných předmětů tvořiví? Proč se žáci učí fyziku? Jak používat pojmové mapy pro výuku přírodovědných předmětů? V čem spočívá specifikum výuky přírodovědných předmětů? Je možné učinit přírodovědné předměty oblíbené?

Literatura:

- Žák, V. Zjišťování parametrů kvality výuky fyziky. *Pedagogika*, 2008, roč. LVIII., č. 1, s. 60-72.
- Žák, V. Důvody, proč se čeští žáci učí fyziku. *Pedagogika*, 2009, č. 3, s. 269-282.
- Škoda, Jiří. Výzkum dětských pojetí vybraných přírodovědných fenoménů z učiva fyziky a chemie na základní škole. *Pedagogika*, 2006, roč. 56, č. 3, s. 231-245.
- Škoda, Jiří. Uplatňování vybraných vzdělávacích postupů při výuce chemie na víceletých gymnáziích a jejich diagnostika. *Pedagogická orientace*, č.4 (2002), s.66-72.
- Janík, T. Cílová orientace výuky fyziky: exkurz do subjektivních teorií učitelů. *Pedagogická orientace*, 2007, roč. 17, č. 1, s. 12-33. ISSN 1211-4669. Dostupné online (<http://www.ped.muni.cz/weduresearch/publikace/0018.pdf>).
- Janík, T.; MIKOVÁ, M. *Videostudie: výzkum výuky založený na analýze videozáznamu*. Brno : Paido, 2006. ISBN 80-7315-127-8.
- Výuka přírodovědných předmětů ve školách v Evropě. Koncepce a výzkum. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2008 (Eurydice 2006). 96 s. ISBN 978-92-79-06101-1.
Dostupné z:
http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/ressources/eurydice/pdf/0_integral/081CS.pdf

6. Konstruktivismus je když...

Co je konstruktivismus? Je konstruktivismus vše, co dnes najdeme ve škole? Čím se vyznačuje konstruktivismus?

Literatura:

- Petrová, Zuzana, Pupala, Branislav. K současným pedagogickým diskusím o zóne nejbližšieho vývinu. *Pedagogika*, 2008, roč LVIII, s. 117-130.
- Kaščák, Ondrej. Poznávanie a učenie sa v teórii radikálneho konstruktivismu. *Pedagogická revue*, 2002, roč. 54, č. 5, s. 418-430. ISSN 1335-1982.
- Rendl, Miroslav. O konstruktivismu ve vyučování matematiky. *Pedagogika*, 2008, roč. LVIII, s. 167-203.

7. Jak fungují školy?

Jaké funkce má v moderní společnosti škola? Jaká jsou očekávání veřejnosti od škol? Jak školy fungují z hlediska řízení? Jaká je úloha řídicích pracovníků ve školách? Je škola konzervativní instituce? Jaké jsou scénáře budoucnosti škol (dokumenty OECD)?

Literatura:

- Průcha, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002.
- Sedláček, M. Řízení školy na vesnici. *Studia paedagogica*, 2008/1.
- Sedláček, M. Škola a její ředitel. In Švaříček, Roman, Šed'ová, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Pravidla hry*. Praha: Portál, 2007
- Pol, M. *Škola v proměnách*. Brno: MU, 2008. (kap. 1,2 a 9)

8. Efektivita a kvalita ve škole

Jaké vlastnosti mají efektivní školy? Co to je kvalita ve škole? Jaké principy vzdělávací politiky jsou uplatňované pro zvyšování efektivity škol? Existují nějaká rizika takové vzdělávací politiky?

Literatura:

- Průcha, J.: *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002.
- Nezvalová, D.: *Kvalita ve škole*. Olomouc, UP, 2002.
- Pol, M. *Škola v proměnách*. Brno: MU, 2008. (kap. 3)

9. Vztahy mezi školou a rodinou

Jsou vztahy mezi rodinou a školou partnerské nebo konkurenční? Podrývají rodiče autoritu učitelů? Ovlivňuje vztah rodičů ke škole vzdělávací dráhu dítěte?

Literatura:

- Rabušicová, M., Šed'ová, K., Trnková, K., Čiháček, V.: *Škola a /versus/ rodina*. Brno: MU, 2004.
- Katrňák, T. Odsouzení k manuální práci. Praha: SLON, 2004.
- Štech, S. Vývoj poznatků o vztahu rodiny a školy. *Československá psychologie* 6/1997. s. 487 – 502.
- Štech, S., Viktorová, I. Vztahy rodiny a školy – hledání dialogu. In Kolláriková, Z., Pupala, B. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001.

10. Budoucnost školy a vzdělávání

Co je to společnost vědění? Žijeme v takové společnosti? Jaká je budoucnost školy ve společnosti vědění – přežije v podobě, v jaké ji známe dnes?

Literatura:

- Keller, J., Tvrđý, L. *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna*. Praha: SLON, 2008.
- Kotásek, J. Modely školy budoucnosti. *Pedagogická revue*, 2003/1.
- Liessman, K. P. *Teorie nevzdělanosti*. Praha: Academia, 2008.
- Veselý, A.: Společnost vědění jako společenský koncept. *Sociologický časopis* 2004/4.

11. RVP a ŠVP: Co na to učitelé?

Jak vidí současnou reformu učitelé? Proč se učitelé chtějí/nechtějí měnit? Co je největší překážkou reformou?

Literatura:

- Beran, J., Mareš, J., Ježek, S. Rezervované postoje učitelů k dalšímu vzdělávání jako jeden z rizikových faktorů kurikulární reformy. *Orbis scholae*, 2007, roč. 2, č. 1, s. 111–131. (on-line)
- Janík, Tomáš a kol. *Kurikulární reforma na gymnáziích v rozhovorech s koordinátory pilotních a partnerských škol*. Praha: VÚP, 2010. 161 s. ISBN 978-80-87000-36-6. (on-line)
- Lazarová, B. Psychologické aspekty profesionálního rozvoje učitelů: Rezistence vůči změně. *Pedagogika*, 2005, roč. LV, s. 102 - 118.

12. Nižší gymnázia versus II. stupně ZŠ

Co je to selekce ve vzdělávacích systémech? Jaké hlavní argumenty jsou uváděny zastánci uplatňování selekce a jaké argumenty zdůrazňují odpůrci? Jaké přístupy převládají v evropských zemích?

Literatura:

- Průcha, J.: *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha: Portál, 1999. (kap. 4)
- Greger, D.; Ježková, V. (Eds.). *Školní vzdělávání. Zahraniční trendy a inspirace*. Praha : Karolinum, 2006.
- Greger, D. (Guest editor). Education, Equity and Social Justice - Thematic issue. *Orbis scholae*, 2008/2. (<http://www.orbisscholae.cz/>)

13. Střední školství – ideální proporce všeobecného a odborného vzdělávání

Co je to všeobecně zaměřené a odborné středoškolské vzdělávání? Jaké existují trendy z hlediska proporce středoškolského vzdělávání? Jaká existují rizika výrazné preference všeobecného proudu a jaká rizika jsou zmiňována při zdůrazňování odborného vzdělávání? Jaké přístupy převládají v evropských (světových) zemích?

Literatura:

- Průcha, J.: *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha: Portál, 1999. (kap.5)
- Greger, D.; Ježková, V. (Eds.). *Školní vzdělávání. Zahraniční trendy a inspirace*. Praha : Karolinum, 2006.
- Liessmann, K.: *Teorie nevzdělanosti*. Praha: Academia, 2008.
- Keller, J., Tvrdý, L.: *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008.

14. Kritika alternativních škol

Jsou alternativní školy přínosné i pro současný svět? Které nedostatky odhaluje kritika waldorfských škol? A přínosy?

Literatura:

- Štampach, O. *Anthroposofie*. Votobia: 2000.
- Steiner, R. *Eurytmie jako viditelná mluva*. Nebo jiná jeho kniha.
- Pol, M. *Waldorfské školy: izolovaná alternativa, nebo zajímavý podnět pro jiné školy?* Brno: MU, 1996. 166 s. ISBN 80-210-1097-5.

15. Gender ve škole

Projevují se ve vzdělávání nějakým způsobem genderové stereotypy? Kdo je ve škole zvýhodňován – chlapci, nebo děvčata? K čemu je dobrá generová korektnost?

Literatura:

- Jarkovská, L., Lišková, K. Genderové aspekty českého školství. *Sociologický časopis* 4/2008, str. 683 - 701.
- Kaščák, O. Feministický pohľad na socializáciu pohlaví. *E- pedagogium* 4/2004. Dostupné na: <http://epedagog.upol.cz/eped4.2004/clanek05.pdf>
- Smetáčková, I., Vlková K. *Gender ve škole*. Dostupné na: <http://www.osops.cz/cz/projekty/genderova-rovnost/publikace-gender-ve-skole>
- Šmídová, I., Janoušková, K. KATRŇÁK, T. 2008. „Faktory podmiňující vzdělanostní aspirace a vzdělanostní segregaci dívek a chlapců v českém vzdělávacím systému.“ *Sociologický časopis*, 1/2008, str. 23-53.